

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ІНТЕГРОВаниХ ПРОФЕСІЙ

Марк Вайнтрауб

м.Київ

Анотація

В статті обґрунтована необхідність появи нових, інтегрованих професій.

Зміст навчального матеріалу слід будувати вивчаючи базові поняття та об'єкти навчання, з використанням інтегрованих предметів, курсів, удосконалюючи форми, методи та організацію начально-виховного процесу.

Постановка проблеми.

Необхідність укрупнення професій впливає з економічних та суспільних відносин. Тим робітникам, що володіють декількома професіями, легше влаштуватись на роботу, а у випадку її втрати,- знайти нову. З іншого боку, володіння широким колом професійних функцій потрібно і сучасному роботодавцю. Завдяки досвіду українсько-німецького проекту «Підтримка реформ ПТО в Україні» було з'ясовано, що великим попитом через стрімке значення знань, а також демографічний спад користуються інтегровані професії [1]. Поява нових технологій та матеріалів вимагають від сучасного робітника більш високу кваліфікацію і суміжними спеціальностями. Це обумовлено спадом масового виробництва, падінням попиту на некваліфіковану працю, впровадженням автоматизованих систем управління виробництвом, і як наслідок, зростаючим попитом на нові немасові і престижні інтегровані професії. Саме такі укрупнені професії підвищують ефективність і конкурентоспроможність продукції підприємств і економіки країни в цілому, а також ефективність використання засобів з розвитку людських ресурсів, оскільки висококваліфікований робітник різних галузей не залишиться без роботи. Нажаль досі мало приділяється уваги розробленню сучасних підходів до формування інтегрованих професій.

В Україні визначений перелік професій, необхідний народному господарству, і зведений у «Класифікаторі професій ДК ООЗ:2005» [2]. Для кожної професії розробляються вимоги до фахівців Центром продуктивності Мінпраці у вигляді кваліфікаційних характеристик професій працівників, які публікуються у довідниках, наприклад [3]. В кваліфікаційних характеристиках включені такі розділи, як : «завдання та обов'язки», «повинен знати», «кваліфікаційні вимоги», «прикладні роботи». Оскільки з часом професії змінюються, з'являються нові та інтегровані професії, є нагальна потреба безперервно переглядати і змінювати класифікатор професій із відповідними вимогами. Особлива увага з боку роботодавців приділяється багатофункціональним професіям.

Метою статті полягає у визначенні сучасних підходів до формування змісту інтегрованих професій.

Виклад основного матеріалу.

На розвиток теорії та практики інтегрованого підходу до організації навчання вплинули й новітні нормативні документи, зокрема, національна програма “Освіта” (Україна XXI століття), Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI столітті, Закон України “Про загальну середню освіту”, Державний стандарт початкової загальної освіти.

З 90-х років ХХ ст. в Україні активно розвивається дидактичний аспект теорії інтеграції за такими напрямками: методологічні проблеми інтеграції (С. У. Гончаренко, Ю. І. Мальований, О. В. Сергєєв); особливості інтеграційних процесів у професійно-технічній школі (Р. С. Гуревич, І. А. Зязюн, Б. Г. Камінський, І. М. Козловська, Н. Г. Ничкало, Б. О. Федоришин); взаємозв'язки інтеграції та диференціації (В. Ф. Моргун); психологічні аспекти інтеграції (В. А. Семиченко, Т. С. Яценко); структурування інтегрованих знань та цілісність змісту природничо-наукової освіти (Б. Є. Будний, В.Р.Ільченко, А. В. Степанюк); проблеми розробки інтегрованих курсів (К.Ж.Гуз, Л. Б. Лук'янова, В. К. Сидоренко, Я. М. Собко, Н. О. Талалуєва); формування системи знань інтегративними методами (О. І. Джулай); інтегративне навчання з

використанням комп'ютерної техніки у початковій професійній підготовці (Р. М. Собко); використання інтегративно-диференційованого підходу до структурування змісту знань (Л. В. Дольнікова). Але досі ніхто не проаналізував сучасні підходи до формування змісту інтегрованих професій.

Професійна підготовка майбутніх кваліфікованих робітників являє собою багатогранний процес. Тому розгляд педагогічних явищ, які виникають у процесі дії педагогічної системи професійно-технічної освіти, пояснення змін, що відбуваються у якостях її елементів, розкриття характеру зв'язків між цими складовими, повинен мати відповідну наукову та дидактичну основу. Такою науковою базою є системний підхід до формування змісту інтегрованих професій. Цей підхід стосується взаємозв'язку змісту, методів та організації навчання інтегрованим професіям. Для того, щоб це навчання за відповідними освітніми програмами здійснити, потрібно змоделювати інтегровані професії з кваліфікованими характеристиками та вимогами до них.

Інтегрувати має сенс суміжні професії, які мають спільні функціональні характеристики. На підставі досвіду українсько-німецького проекту «Підтримка реформ ПТО в Україні» було визначено, що спільні у декількох суміжних професій 75% - найбільш оптимальна кількість відсотків для створення інтегрованої професії. Спільні взаємозв'язки між різними професіями, що входять в інтегровану, поглиблює рівень знань, умінь та навичок. Як показує досвід, в такому випадку збільшується і обсяг практичного навчання. Серед створених професій, наприклад з металообробки, з'явилась нова інтегрована професія - механік з обробки метала різанням (куди входять токар, токар-карусельник, токар-розточувальник, токар-револьверник, фрезерувальник, шліфувальник). Тоді в освітніх навчальних програмах за рахунок інтегрованого матеріалу можна вийти на оптимальний зміст навчання без його дублювання, з виділенням базових знань і умінь, які формують сучасного кваліфікованого робітника. За рахунок великого спільного змісту функціональних характеристик декількох професій можна менше витратити часу на підготовку кваліфікованих робітників створеної інтегрованої професії, ніж на підготовку робітників з

кожної окремо взятої професії. Хоча створювати інтегровані професії можна на основі і іншого спільного відсотка функціональних характеристик даних професій. Інтегрувати професії з метою зменшення їх кількості можна навіть і ті, які мають мало спільного або навпаки якщо не мають нічого спільного. Комплексні завдання по формуванню знань, умінь та здібностей використовувати ці знання і уміння дають можливість сформуванню більш глибоке і освічене розуміння базової освіти, і як наслідок самої професії. Відомі так звані широкопрофільні професії як монтажник інформаційно-комуникаційного обладнання, оператор з обробки інформації та програмного забезпечення; консультант з продажу інформаційно-комуникаційного обладнання. Кожна з цих професій “делегує” частину своїх функцій іншій, що дає можливість широкопрофільним спеціалістам бути більш затребуваними на ринку праці.

Для формування інтегрованих професій потрібно вирішити низку завдань: по оновленню освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника, робочого навчального плану підготовки кваліфікованих робітників з конкретної професії, робочих навчальних програм з навчальних дисциплін та з виробничого навчання і виробничої практики, а також завдань та критеріїв кваліфікаційної атестації випускників професійно-технічних навчальних закладів. Сучасне тестування випускників інтегрованих професій вимагає перевірити модулі навчання, в які входять інтегровані предмети або курси.

Матеріал навчального матеріалу повинен базуватись на таких дидактичних принципах, як застосування єдиної логіки структурування, основних базових спільних понять та загальних об'єктів навчання, реалізація форм, методів та організації навчально-виховного процесу.

Висновки. При формуванні змісту інтегрованих професій слід враховувати, що зміст навчального матеріалу слід будувати на принципах єдиної логіки структурування матеріалу, вивчення основних базових спільних понять та загальних об'єктів навчання, з використанням інтегрованих предметів, курсів, удосконаленням форм, методів та організації навчально-виховного процесу.

Література:

1. Формування широкої кваліфікації робітників. Вклад ПТО у розвиток трудового потенціалу XXI століття: Зб.мат., підгот у рамках реалізації укр.-нім. проекту «Підтримка реформи професійно-технічної освіти в Україні» Ю.Вайс, Н.Ничкало, А. Сімак та ін.. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2007. – 168с.

2. Класифікатор професій. ДК ООЗ:2005 – Київ: Держспоживстандарт України, 2005.

3. Довідник кваліфікаційних характеристик працівників. Випуск 1 «Професії керівників, професіоналів, фахівців та технічних службовців».- Краматорпськ: Центр продуктивності, 2001.-280с.

2. Васильева С.В. Интеграция содержания обучения как предпосылка совершенствования профессиональной подготовки специалистов со средним образованием. – М.: НИИВШ, 1990. – Вып.2 – 32с.

3. Взаємодія ринку праці та професійно-технічної освіти. Механізми створення Державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних професій: Зб.мат., підгот у рамках реалізації укр.-нім. проекту «Підтримка реформи професійно-технічної освіти в Україні». – К., 2006. – 276с.

4. Мостепаненко М.В. Диалектический материализм и проблема взаимосвязи и взаимодействия наук// Методические проблемы взаимосвязи и взаимодействия наук. – Л.: Наука, 1970. – С. 6-8

5. Формування широкої кваліфікації робітників. Вклад ПТО у розвиток трудового потенціалу XXI століття: Зб.мат., підгот у рамках реалізації укр.-нім. проекту «Підтримка реформи професійно-технічної освіти в Україні» Ю.Вайс, Н.Ничкало, А. Сімак та ін.. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2007. – 168с.